

	maasziekenhuis Pantéin	Richtlijn Laaggeletterdheid VSV	Documentnummer : 9954 Versie : 2 Publicatiedatum : 01-06-2017 Controledatum : 01-06-2020 Bladen : Pagina 1 van 2
Autorisator: VSV Boxmeer	Schrijver: Verloskundige/Gynaecoloog		

Doel

Het is van belang zwangeren die laaggeletterd zijn op een voor hen begrijpelijke manier in te lichten over hun gezondheidstoestand. In deze richtlijn staan tips & tricks beschreven die kunnen helpen bij het herkennen van laaggeletterdheid en hoe daar mee om te gaan.

Doelgroep

Verloskundige eerste lijn, verloskundige tweede lijn, Gynaecoloog, Verpleegkundige, Kraamzorg.

Definitie

De zwangere die moeite heeft met lezen, schrijven of rekenen kan worden aangeduid als laaggeletterd. Laaggeletterdheid komt voor onder alle lagen van de bevolking, bij autochtone zwangeren en bij allochtone zwangeren (bijvoorbeeld asielzoekers). Voor de allochtone zwangeren kan dit ook betekenen dat ze geen moeite hebben met lezen en schrijven in hun eigen taal maar de Nederlandse taal niet voldoende beheersen om mondelinge of geschreven communicatie te begrijpen.

Incidentie

Ongeveer 1,5 miljoen volwassenen in Nederland. Het gaat om ongeveer 13 procent (1 op 9) van de volwassen bevolking. 70% is van Nederlandse afkomst.

Hoe herken ik laaggeletterdheid bij de zwangere?

Voor de wijze van communiceren is het van belang te herkennen of iemand laaggeletterd is. Omdat velen zich schamen voor hun laaggeletterdheid en goed zijn in het verbergen van hun handicap, is dit soms ingewikkeld. De volgende signalen kunnen je helpen om iemand die laaggeletterd is te herkennen, en daar je voorlichting op af te stemmen:

- Zwangere vermijdt het invullen van papieren;
- Zwangere komt vaak niet op afspraken, schrijft afspraken niet op, komt op verkeerde dag of tijdstip;
- Zwangere zegt dat ze nooit leest;
- Zwangere zegt dat ze de bril is vergeten;
- Zwangere draait een brief die je ondersteboven aanbiedt niet automatisch om;
- Zwangere kijkt op het papier maar haar ogen volgen niet echt de regels;
- Zwangere vraagt of u het formulier voor haar wilt invullen;
- Zwangere zegt dat zij de folders en het formulier thuis zal invullen en lezen.
- Zwangere wordt zenuwachtig als zij iets moet ondertekenen;
- Zwangere schrijft op een houterige manier, het lijkt meer op 'tekenen' dan op 'schrijven'.
- Zwangere kan adres niet opschrijven wanneer je hem/haar hierom vraagt.

Omgaan met laaggeletterden

VSV werkafspraken

- De verloskundige vraagt naar laaggeletterdheid bij de cliënt, noteert dit in het dossier indien hier sprake van is en geeft dit aan in het GIB. Ook geeft zij dit t.z.t door aan de kraamzorg.

Mondelinge communicatie

Laaggeletterde zwangeren hebben veelal ook moeite met het begrijpen van mondelinge communicatie. Aangezien mondelinge communicatie het belangrijkste communicatiemiddel is om aan laaggeletterden een boodschap over te brengen, is het dan ook van belang dat de mondelinge communicatie zo effectief mogelijk wordt overgebracht.

- Spreek in korte zinnen en gebruik eenvoudige woorden.
- Vermijd moeilijke woorden, uitdrukkingen of gezegdes.
- Houdt de informatie zo beperkt mogelijk.
- Neem de brochures of ander schriftelijk materiaal ook mondeling met de zwangere door.
- Laat de zwangere de boodschap herhalen om vast te stellen of deze de boodschap heeft begrepen.
- Vermijd vakjargon of omschrijf wat het betekent.

	maasziekenhuis Pantéin	Richtlijn Laaggeletterdheid VSV	Documentnummer : 9954 Versie : 2 Publicatiedatum : 01-06-2017 Controledatum : 01-06-2020 Bladen : Pagina 2 van 2
Autorisator: VSV Boxmeer			Schrijver: Verloskundige/Gynaecoloog

- Betrek zo min mogelijk bijkomstige zaken in het gesprek. Opmerkingen als 'Ik zal het raam even dichtdoen' kunnen verwarrend zijn.
- Wees consequent in je woordkeuze (kies voor de term dokter of arts, en niet allebei).
- Herhaal de belangrijkste informatie, maar probeer dit wel in dezelfde bewoordingen te doen, anders kan de ander denken dat je iets nieuws probeert te vertellen.
- Maak notities van woorden die de zwangere gebruikt en gebruik deze ook zelf.
- Vraag een bekende/familielid van de zwangere om te helpen met bijvoorbeeld het lezen van het voorlichtingsmateriaal of het invullen van formulieren.

Visuele communicatie

- Gebruik waar mogelijk plaatjes, tekeningen of voorwerpen om je verhaal te ondersteunen.

Laaggeletterdheid & asielzoekers

- Bij asielzoekers komt laaggeletterdheid relatief vaker voor. Een deel van de asielzoekers is niet of nauwelijks naar school geweest. Anderen kunnen misschien wel goed lezen en schrijven, maar kunnen dat niet in een westers handschrift, bijvoorbeeld omdat ze alleen het Arabisch schrift kennen.
- Daarnaast spelen bij asielzoekers nog meer barrières die ervoor zorgen dat het voor hen moeilijker is om gezondheidsinformatie te begrijpen en te kunnen toepassen. Dit komt bijvoorbeeld door cultuurverschillen, een verschil van visie op de oorzaken van ziekte, minder kennis van de Nederlandse gezondheidszorg, minder kennis van het menselijk lichaam, het hebben van andere gewoonten en gebruiken, het hebben van een grote onzekerheid over de toekomst en gemiddeld vaker psychische klachten.
- Overweeg bij een zwangere asielzoekster altijd om gebruik te maken van de tolktelefoon. Maak een notitie in het dossier als er gebruik gemaakt is van de tolktelefoon.
- Bij de zwangere asielzoekster zijn er meer aandachtspunten dan alleen de laaggeletterdheid. Zie ook : 'De ketenrichtlijn zwangere asielzoeksters' op de [9323](#) VSV site

Bronnen

- Asielzoeksters Uitwerking laaggeletterdheid. [KNOV/NVOG](#)
- Actieplan laaggeletterdheid [2012-2015](#). Rijksoverheid. 'Geletterdheid in Nederland': Cinop (2011)
- De ketenrichtlijn zwangere asielzoeksters [9323](#)